

شناسایی و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر فرهنگ پذیری ورزش از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه

شهرروز فرج‌زاده^{۱*}، سیدمحمد کاشف^۲، سیدمهدی آقاپور^۳

تاریخ تصویب: ۹۴/۵/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۳/۴/۱۱

چکیده

فرهنگ‌پذیری و عمومیت بخشیدن به ورزش در هر جامعه‌ای در گرو تعمیم و ترویج عوامل مؤثر در این امر می‌باشد. تحقیق حاضر، عوامل فرهنگ‌پذیری ورزش را از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه مورد بررسی قرار داده است. مدل مفهومی تحقیق را چهار متغیر مؤثر در فرهنگ‌پذیری ورزش (جامعه‌پذیری، شیوه زندگی، رفتار ارزشی و نگرش جهانی‌شدن) تشکیل می‌دهند که با مطالعه پیشینه تحقیق و مبانی نظری و با نظر سنجی از خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. این تحقیق از نوع توصیفی پیمایشی بوده و از لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه ارومیه در سال ۱۳۹۳ می‌باشند که طبق آمار ارائه شده از سوی دانشگاه در مجموع تعداد ۴۲۵۰ نفر بودند. حجم نمونه مشتمل بر ۲۵۸ نفر دانشجوی ارشد و ۶۸ نفر دانشجوی دکتری بود که به صورت تصادفی جهت مطالعه انتخاب شدند. در این تحقیق، از پرسشنامه فرهنگ‌پذیری ورزش (کاشف، ۱۳۹۰) با پایایی قابل قبول ۰/۸۶ استفاده شده است. به منظور تحلیل داده‌های به دست آمده، علاوه بر شاخص‌های توصیفی، از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) و مدل معادلات ساختاری (SEM)^۲ و آزمون تی مستقل استفاده شد. نتایج حاصله حاکی از آن بود که عامل رفتار ارزشی با واریانس ۰/۹۷ درصد فرهنگ‌پذیری ورزش را تبیین می‌کند. آزمون فرضیه تحقیق نیز نشان داد که در بین دانشجویان دختر و پسر تنها در عامل شیوه‌های زندگی تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: فرهنگ‌پذیری ورزش، جامعه‌پذیری ورزش، شیوه زندگی، رفتار ارزشی، جهانی‌شدن

Email: sh.farajzadeh1989@yahoo.com

Email: mm.kashef@yahoo.com

Email: aghapour@ut.ac.ir

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه ارومیه*

۲. دانشیار دانشگاه ارومیه

۳. استادیار دانشگاه تهران

مقدمه

ورزش بازتاب نظام اجتماعی و یکی از گسترده‌ترین وقایع جمعی است که در بین همه قشرها و گروه‌های اجتماعی طرفداران فراوانی دارد و از شاخص‌های بارز توسعه و پیشرفت اجتماعی به‌شمار می‌رود که با فرهنگ، اقتصاد و سیاست پیوند می‌خورد. امروزه، توسعه ورزش و تربیت بدنی به حدی است که متفکران اجتماعی آن را به منزله «جهان کوچک در جامعه» تلقی می‌کنند که خود به‌خوبی مانند آئینه، هنجارها و ارزش‌ها و ساختار اجتماعی را در خود منعکس می‌سازد (خلجی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰۶). نلسون ماندلا^۱ ورزش را این‌گونه تعریف می‌کند: نیرویی که شور و احساس مردم را به‌گونه‌ای برمی‌انگیزاند که عامل دیگری قادر به انجام این کار نیست و جای امیدواریست که ورزش ابزاری برای سرمایه‌گذاری اجتماعی، ایجاد همبستگی بین جوامع، دانش‌پژوهی انتقادی و منشایی برای امید و سرگرمی برای آینده‌ای نزدیک خواهد بود (خاویه، ۲۰۱۲: ۵۶).

امروزه، اهمیت فرهنگی و اجتماعی ورزش در مقیاس ملی و بین‌المللی به حدی است که کمیته بین‌المللی المپیک با ۱۱ کشور عضو در المپیک اول (۱۸۹۶)، امروز به ۲۰۹ کشور عضو رسیده و در سطح جهانی کمیته‌های ملی المپیک را به‌صورت مستقل و غیر دولتی به‌وجود آورده است به‌طوری‌که از سازمان ملل متحد نیز از نظر تعداد اعضاء، کمیت و کیفیت فعالیت‌ها و تأثیرگذاری فرهنگی در جوامع بشری فراتر رفته است. در جامعه عزیز اسلامی ایرانی ما نیز وجود خیل انبوه تماشاگران ورزشی که اغلب در سنین اول نوجوانی و جوانی هستند و انتشار ۱۷ روزنامه ورزشی و ۲۶ برنامه ورزشی در شبکه‌های مختلف رسانه ملی که خوانندگان و بینندگان ده‌ها میلیونی را به خود اختصاص می‌دهد، مبین اهمیت فرهنگی و اجتماعی ورزش و مسابقات ورزشی می‌باشد (آقاپور، ۱۳۹۲).

ورزش پدیده‌ای اجتماعی فرهنگی است که پیوندی اندام وار با نهادها و ساختارهای اجتماعی دارد، به این معنا که دست‌آوردهای ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن، به‌طورکلی یک شاخص فرهنگ عمومی محسوب می‌شوند. تاریخ بارها ثابت کرده است که تنها از طریق ظرفیت‌های بالای فرهنگی می‌توان به نوعی تفاهم و ترقی فرهنگی دست یافت و نیل به این هدف بدون داشتن افرادی سالم و نیرومند امکان‌پذیر نبوده و نخواهد بود (عباسی بختیاری، ۱۳۹۰: ۳).

بررسی متون تاریخی و سرگذشت تمدن‌های گوناگون نشان از ارتباط ورزش و فرهنگ دارد. در برخی از ادوار تاریخی، ورزش عامل انسجام و وحدت ملل شده است. در یونان باستان اگر دین از ایجاد وحدت ناتوان ماند، ورزش در این راه به موفقیت رسید. یونانیان به تماشای مسابقات قهرمانان علاقه وافری داشتند. از این‌رو، در اجتماعات که با شرکت قبایل و اقوام مختلف بر پا می‌شد، گرد هم می‌آمدند و به تماشای مسابقات می‌پرداختند. در فرهنگ ایران باستان نیز نشانه‌هایی از تأثیر ورزش و کارکردهای آن در زندگی اجتماعی سیاسی و فرهنگ مردم می‌توان یافت. در نظام آموزشی ایران باستان که با تکیه بر اعتقادات آیین زردتشت بوده، آموزش سوارکاری و تیراندازی مورد تأکید قرار گرفته، چنان‌که هرودوت مورخ یونانیان نوشته است که ایرانیان سه چیز بر فرزندان خود می‌آموختند: سوارکاری، تیراندازی و راستگویی (شیرزایی، ۱۳۹۲: ۸۹).

تاریخ ورزش نشان می‌دهد. که به موازات توسعه و پیشرفت فرهنگ عمومی یک جامعه، فعالیت‌های ورزشی نیز حضوری موفق و پویا در زندگی افراد جامعه داشته است. عکس این موضوع نیز صادق است، انحطاط، کجروی و تنزل در فرهنگ جامعه توأم با رکود ورزش و عدم موفقیت در صحنه فعالیت‌های ورزشی بوده است. جدایی بین ورزش و فرهنگ یک جامعه امکان‌پذیر نیست و ارتقای فرهنگی می‌تواند عامل ارتقای ورزشی و باعث دگرگونی و تحول آن در جهت تکامل باشد، که این نشانگر تأثیر متقابل ورزش و فرهنگ می‌باشد (شیرزایی، ۱۳۹۲: ۹۱).

ترویج فرهنگ ورزش و پذیرش آن به‌عنوان یکی از باورها، هنجارها و عادات مفید در بین مردم از جمله اهدافی است که مدیران و برنامه‌ریزان جوامع درصدد آن بوده و باید تمام تلاش و مساعی خود را در جهت توسعه و گسترش آن مبذول دارند.

فرهنگ‌پذیری و عمومیت بخشیدن به ورزش در هر جامعه‌ای در گرو تعمیم و ترویج عوامل مؤثر در این امر می‌باشد (کاشف، ۱۳۹۰: ۱).

واژه فرهنگ دارای مفاهیم گسترده و متعددی است که بیش از پانصد تعریف برای آن در منابع مختلف آورده شده است. هر دیدگاهی متناسب با اهداف مورد نظر و یا فلسفه ویژه خود واژه فرهنگ را تعریف کرده است. نخستین کسی که فرهنگ را از تعریف کلاسیک آن خارج کرد و مترادف با تمدن به کار گرفت، «ادوارد بانت تایلور»^۱ مردم‌شناس انگلیسی بود که در سال ۱۸۷۱ میلادی با انتشار کتاب «فرهنگ ابتدایی»^۲ فرهنگ را مجموعه‌ای کامل شامل: دانش، عقاید، هنر، اخلاق، قانون، آداب و رسوم و توانایی‌هایی که بشر به‌عنوان عضوی از جامعه، آن‌ها را اخذ می‌کند معنا کرد (پژوهنده، ۱۳۷۴: ۶۵). فرهنگ در یک تعریف کلی عبارتست از کلیه باورها، ارزش‌ها، هنجارها، زبان و ساختارهای انسانی (انورالخولی، ۱۳۸۱: ۱۴). به بیانی دیگر همه داشته‌ها، یافته‌ها و توانایی‌های انسان اجتماعی در قالب مفهوم فرهنگ جای می‌گیرد و به عادات یا کارکردهای تکرارپذیر و مقبول انسان در جامعه اطلاق می‌گردد (رضوی، ۱۳۶۸: ۲).

انسان‌ها در جوامع مختلف بشری به دلیل داشتن باورها و ارزش‌های ویژه و رایج در هر جامعه‌ای، دارای زیرمجموعه‌های متفاوتی از مؤلفه‌های فرهنگ می‌باشند که مخصوص جوامع آن‌ها بوده و هنجارها و معیارهای منحصر به فردی را برای انسان‌هایی که در چنین جوامعی زندگی می‌کنند، دیکته می‌کند. کلیه این قبیل موارد را خرده‌فرهنگ می‌گویند. از دیدگاه جامعه‌شناسان، فرهنگ ورزش در بین اقشار و آحاد مختلف جامعه در اصل نوعی خرده‌فرهنگ محسوب می‌گردد که کلیه باورها، ارزش‌ها، هنجارها، عادات و رفتارهای اجتماعی انسان در مورد ورزش را در بر می‌گیرد و به‌طور کلی با فرهنگ جامعه در تعامل و ارتباط متقابل می‌باشد (قاسمی و کشکر، ۱۳۹۱: ۲۱).

واژه «فرهنگ‌پذیری» در زبان فارسی معادل کلمه «اکولتوراسیون»^۳ به کار می‌رود. این اصطلاح در اواخر قرن نوزدهم به مفهوم عاریت گرفتن فرهنگی وارد ادبیات علوم اجتماعی گردید. در تعریف آن آمده است: «فرهنگ‌پذیری عبارت از رواج پدیده‌هایی است که در اثر تماس مستقیم و مداوم بین گروه‌هایی از افراد با فرهنگ‌های مختلف به وجود می‌آید، پدیده‌هایی که از مدل‌های فرهنگی یک یا دو گروه نشأت گرفته است» (روح‌الامینی، ۱۳۹۰: ۹۸).

جامعه‌پذیری نوعی فرایند کنش متقابل اجتماعی است که در خلال آن فرد هنجارها، ارزش‌ها و دیگر عناصر اجتماعی، فرهنگی و سیاسی موجود در گروه یا محیط پیرامون خود را فرا گرفته، درونی کرده و آن را با شخصیت خود یگانه می‌سازد. این مفهوم شامل روابط بین اعضای خانواده، حضور افراد در اجتماع و روحیه تعاون و همکاری آنان با دیگر اعضای جامعه می‌باشد (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵: ۱۴۴). به بیانی دیگر اجتماعی شدن، فرایندی است که طی آن افراد در اشکال گوناگون، شیوه‌های زندگی در جامعه و رفتار اجتماعی را فرا می‌گیرند و ضمن شکل‌گیری شخصیت به مثابه عضو یک جامعه معین رفتار می‌کنند. خانواده، مدرسه و گروه‌های دوستان، رسانه‌ها و سازمان‌ها از عوامل اصلی اجتماعی‌شدن افرادند (خلجی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰۲). آلبرت باندورا^۴ (۱۹۹۳) بر مراحل توجه، الگوبرداری و تقلید در جریان اجتماعی شدن تأکید می‌ورزد. انسان‌ها از طریق درونی ساختن فراگرد اجتماعی شدن را می‌آموزند که چگونه احتیاجات خود را به شیوه‌ای پذیرفتنی و بهنجار در جامعه برآورده سازند و نیازهای خود را منطبق بر عقاید و هنجارهای مورد قبول جامعه مرتفع کنند.

رسانه‌های جمعی به مجموعه‌ای از کلیه فناوری‌های رسانه‌ای شامل اینترنت، تلویزیون، روزنامه، فیلم، رادیو و غیره اطلاق می‌شود. از جمله عواملی که بر فرهنگ جوامع تأثیرگذار بوده و موجب تغییر و تحولات شگرفی در باورها و اعتقادات و نهایتاً فرهنگ افراد می‌گردند، رسانه‌های ارتباط جمعی می‌باشند (کاشف، ۱۳۹۰: ۷۸). رسانه‌ها یکی از نهادهای مؤثر بر فرهنگ هستند. از این‌رو، رسانه‌های ورزشی یا ورزش در رسانه‌ها تأثیر عمده‌ای بر باورها، ارزش‌ها، هنجارها و کارکردهای ورزشی

1. Edward bunt taylor
2. Primitive Culture
3. Acculturation
4. Albert Bandura

افراد و گروه‌های جامعه دارد. به‌ویژه این که رواج ورزش امروزی، عمدتاً متأثر از پیدایش تلویزیون و همگانی‌شدن آن دارد. البته رسانه‌های دیگری مانند اینترنت، مطبوعات، رادیو، کتاب و فیلم‌های سینمایی نیز در عرصه ورزش مؤثرند. ورزش به ویژه ورزش حرفه‌ای به‌عنوان یک محصول برای مردم جذاب است. در این میان، رسانه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین وسیله توزیع، اهمیت ویژه‌ای دارند (قاسمی و کشر، ۱۳۹۱: ۸۳).

ورزش به‌عنوان یک ابزار جهت استحکام پیوندهای اجتماعی مورد توجه می‌باشد و از آن جهت که فرهنگ و مقولات فرهنگی، از مشترکات میان جوامع محسوب می‌شوند می‌تواند در این باب از یک سو به‌عنوان یک ابزار پیوند دهنده فرهنگ محسوب شود و از دیگر سو چنان که در ورزش‌های سنتی ایران نیز مرسوم بوده است آیین جوانمردی، مروت، خداپرستی و اخلاق‌گرایی را تعمیق و انتشار دهد و سرانجام روحیه جمع‌گرایی، وحدت و انسجام فرهنگی را در کشور تقویت کند (مظاهری، ۱۳۸۵: ۶۶).

ورزشگاه‌ها مراکزی فرهنگی هستند؛ زیرا بیان‌کننده فرهنگ‌های همگانی‌اند که به همبستگی اجتماعی کمک می‌کنند و جوانان که طلایه‌داران زندگی فرهنگی و اجتماعی هستند، آن را بهتر درک می‌کنند. هنگامی که ورزشکاری آسیب می‌بیند و حریفش مسابقه را رها کرده و به کمک وی می‌شتابد، در واقع میدان ورزشی به بهترین مکان برای ترویج فرهنگ جوانمردی تبدیل شده است. بستر فرهنگ ورزش، بنیانی برای شناخت محیطی که مدیر باید در آن کار کند فراهم می‌آورد. در کشور جمهوری اسلامی ایران و با توجه به برخی از ناهنجاری‌های موجود در محیط‌های ورزشی که گاهاً به‌طور گسترده‌ای در جامعه منتشر می‌شوند، شایسته است مدیران و تصمیم‌گیران ورزشی آرمان‌ها و اهداف خود را از به‌دست آوردن مدال‌های رنگارنگ به کسب افتخارات معنوی و فرهنگی متمرکز نمایند. بدیهی است در صورت بسط فرهنگ‌مداری در محیط‌های ورزشی در پی آن قهرمانی هم پدید می‌آید (عباسی بختیاری، ۱۳۹۰: ۷).

در دنیای معاصر، به‌رغم ویژگی بارز فرهنگی ورزش و تربیت بدنی به این رویکرد کمتر توجه شده است و در فرایند فرهنگ‌سازی، تعالی ادب و تربیت و ارتقای شخصیت کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، در میادین و مجامع ورزشی با دخالت دست‌های سوء تجاری، سیاسی و فرهنگی (زر، زور و تزویر) نقش تربیتی ورزش و ارتباط مستقیم آن با فرهنگ کمرنگ می‌شود و به جای آن برد و باخت‌ها، جوایز، پول و شهرت کاذب در درجه نخست اهمیت قرار می‌گیرد و این رویکرد، اغلب دست‌اندرکاران، بازیکنان، تماشاگران و رسانه‌های ورزشی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و این امر سبب نفوذ و ترویج فرهنگ نادرست ورزش در جامعه می‌گردد (خلجی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۱۷).

با مروری بر تحقیقات پیشین، اهمیت بعد فرهنگی ورزش بیش از پیش نمایان می‌شود. بایلی یان (۱۹۹۱: ۳۳) با مطالعه جامعه‌شناسی ورزش و تئوری تغییر شخصیت در مردم آمریکا اعلام کرد هویت بسیاری از افراد از طریق ورزشکار بودن یا حداقل هواداری از یک تیم ورزشی کسب می‌شود. ورزش، گاه مهم‌تر از عامل‌های هویت‌آفرینی چون تحصیلات، شغل یا خانواده به فرد هویت می‌دهد.

رضا عباسی بختیاری (۱۳۹۰: ۶) در پژوهشی با عنوان "بررسی اثرات متقابل ورزش و فرهنگ" نشان داد که اگر در جامعه‌ای زمینه برای ایجاد و توسعه روابط فرهنگی و ورزش به‌وجود نیاید، طبیعی است که رابطه ورزش با فرهنگ در سطح ثابتی باقی خواهد ماند. اگر ورزش با فرهنگ ملی یک جامعه در تعامل نباشد، صورت تجملی و تصنعی به خود خواهد گرفت و پدیده‌های ورزشی از ماهیت ارزشی خود خارج شده و به‌صورت ابزاری تبلیغاتی در جهات مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در خواهد آمد.

کارل دیم در آلمان و جامعه‌شناسان فرانسوی بویه و تیوان در کانادا، در تحقیقات خود بر نقش مثبت ورزش در جامعه پذیری اقبال مختلف جامعه صحه گذاردند و فرهنگ ورزش را عامل مهمی در اجتماعی شدن و رشد شخصیت افراد معرفی کردند (به نقل از صدیق سروسنایی، ۱۳۸۰).

با توجه به اهمیت و نقش آشکاری که ورزش در اجتماعی کردن و جامعه‌پذیری افراد دارد و همچنین بروز انحرافات اخلاقی و فرهنگی که بعضاً در استادیوم‌ها و سایر اماکن ورزشی دیگر شاهد آن هستیم، انجام پژوهشی در زمینه نقش ورزش

در میزان فرهنگ‌پذیری افراد جامعه، ضروری می‌نمود. بر اساس تحقیقی که کاشف (۱۳۹۰: ۹۹) با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی انجام داد عوامل ورزش و جامعه‌پذیری، ورزش و شمول اجتماعی، ورزش و ارزش، ورزش و رسانه و ورزش و جهانی شدن به‌عنوان مؤلفه‌های فرهنگ‌پذیری شناسایی شدند. لذا تحقیق حاضر در پی پاسخ به این سؤالات است که:

۱. آیا عوامل جامعه‌پذیری، شیوه زندگی، رفتار ارزشی و نگرش جهانی شدن به‌عنوان عوامل فرهنگ‌پذیری ورزش در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه وجود دارد؟
۲. کدامیک از عوامل جامعه‌پذیری، شیوه زندگی، رفتار ارزشی و نگرش جهانی شدن، با قوت بیشتری فرهنگ‌پذیری ورزش را تبیین می‌کند؟

و با این فرض که: بین مؤلفه‌های فرهنگ‌پذیری ورزش در دانشجویان دختر و پسر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه تفاوت وجود دارد.

روش‌شناسی

تحقیق حاضر از نوع توصیفی پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. گردآوری داده‌های تحقیق به شکل میدانی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری دانشگاه ارومیه در سال ۱۳۹۳ می‌باشند که طبق آمار ارائه شده از سوی دانشگاه در مجموع تعداد ۴۲۵۰ نفر بودند. حجم نمونه مشتمل بر ۲۵۸ نفر دانشجوی ارشد و ۶۸ نفر دانشجوی دکتری بود که به‌صورت تصادفی جهت مطالعه انتخاب شدند. در این تحقیق، از پرسشنامه فرهنگ‌پذیری ورزش (کاشف، ۱۳۹۰) با پایایی قابل قبول ۰/۸۶ استفاده شده است. پرسشنامه‌ها پس از تهیه و تکثیر به تعداد آزمودنی‌ها، با مراجعه حضوری به دانشکده‌های دانشگاه ارومیه بین آنان توزیع و جمع‌آوری گردیدند. برای جمع‌آوری اطلاعات در مورد پیشینه تحقیق، از بانک‌های اطلاعات علمی، سایت‌ها و وبلاگ‌های اینترنتی و منابع کتابخانه‌ای و نوشتاری الکترونیکی استفاده شد. به‌منظور تحلیل داده‌های به‌دست آمده، علاوه بر شاخص‌های توصیفی، از تحلیل عاملی تأییدی و مدل معادلات ساختاری^۱ (SEM) و آزمون تی مستقل استفاده شد. تمامی عملیات‌های آماری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۱۸ و Lisrel نسخه ۸,۵۴ انجام شده است.

یافته‌ها

در این بخش، نتایج مشاهدات بر اساس آمارهای تحلیلی ارائه می‌شود.

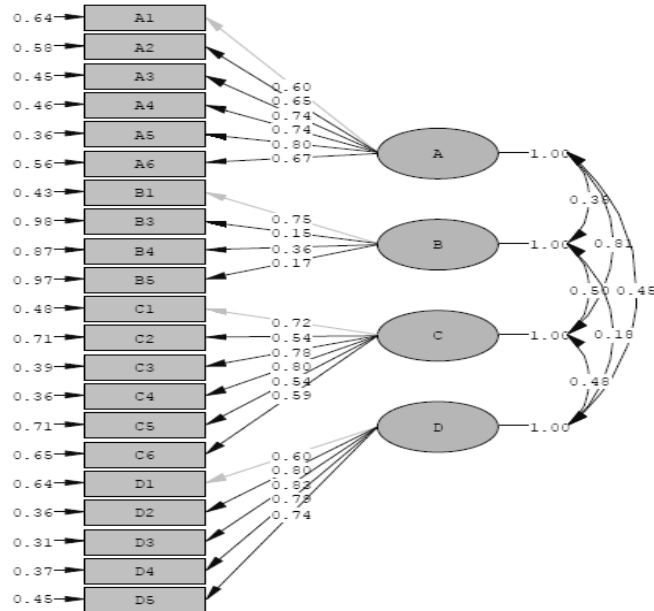
سؤال اول: آیا عوامل جامعه‌پذیری، شیوه زندگی، رفتار ارزشی و نگرش جهانی شدن به‌عنوان عوامل فرهنگ‌پذیری ورزش در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه وجود دارد؟ برای بررسی این سؤال از آزمون تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

تحلیل عاملی مرتبه اول

با توجه به این که ابزار مورد استفاده در این تحقیق دارای سازه ۴ عاملی است، تحلیل عاملی تأییدی برای تعیین متغیرهای مربوط به ۴ عامل مورد استفاده قرار گرفت. با حذف متغیر B2 (میزان استفاده از وسیله نقلیه برای رفت و آمد) مربوط به عامل شیوه‌های زندگی، مشخصه‌های نیکویی برازش مقیاس مدل فرهنگ‌پذیری ورزشی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: شاخص‌های برازندگی مدل فرهنگ‌پذیری ورزشی

CFI	AGFI	GFI	RMSEA	χ^2/df	مقادیر به‌دست آمده
۰/۹۴	۰/۸۰	۰/۸۴	۰/۰۸۸	۳/۵۱	
$\geq ۰/۹$	$\geq ۰/۸$	$\geq ۰/۸$	$\leq ۰/۰۸$	≤ ۳	مقادیر توصیه شده

Chi-Square=643.23, df=183, P-value=0.00000, RMSEA=0.088

شکل ۱: نتایج تحلیل عاملی مرتبه اول و ارتباط هر عامل با سؤالات پرسشنامه

این شاخص‌ها شامل موارد زیر هستند:

شاخص نسبت مجذور خی دو به درجه آزادی (χ^2/df) که مقدار آن برابر با ۳/۵۱ است. شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۸۴، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر ۰/۹۴ و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) برابر با ۰/۸۰ است. مجذور میانگین مربعات خطای تقریب (RMSEA) که مقدار آن برابر با ۰/۰۸۸ است که با توجه به معیارهایی که گیفن و همکاران^۱ (۲۰۰۰) مطرح نموده‌اند، داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی این مقیاس برازش مناسبی دارد و این بیانگر همسویی متغیرها با سازه مدل فرهنگ‌پذیری ورزشی می‌باشد. همچنین نتایج مربوط به آمار توصیفی به‌همراه بارهای عاملی هر آیتیم در شکل ۱ و جدول ۲ آمده است.

جدول ۲: آمار توصیفی، بارهای عاملی و درصد واریانس تبیین شده هر متغیر فرهنگ‌پذیری ورزشی

میانگین	انحراف استاندارد	بار عاملی	درصد واریانس تبیین شده
۲/۴۱	۰/۹۹	۰/۶۴	۰/۳۶
۲/۳۸	۰/۹۱	۰/۵۸	۰/۴۲
۱/۸۵	۰/۸۲	۰/۴۵	۰/۵۵
۲	۰/۸۹	۰/۴۶	۰/۵۴

۰/۶۴	۰/۳۶	۰/۸۸	۲/۰۸	نقش ورزش در توسعه روحیه تعاون و همکاری
۰/۴۴	۰/۵۶	۰/۹۳	۲/۳۵	نقش ورزش در ایجاد روحیه قانون پذیری
۰/۵۷	۰/۴۳	۰/۹۹	۲/۵۱	میزان تحرک و فعالیت بدنی روزانه
۰/۰۲	۰/۹۸	۰/۹۶	۲/۷۷	ثابت و یکنواخت بودن کار و زندگی
۰/۱	۰/۸۷	۱/۰۷	۲/۷۸	میزان گردش و مسافرت در زندگی
۰/۰۲	۰/۹۷	۰/۸۸	۲/۳۳	اهمیت خوردن، خوابیدن و استراحت در زندگی
۰/۵۲	۰/۴۸	۰/۸۵	۲/۰۶	نقش ورزش در توسعه رفتارهای خوب
۰/۲۹	۰/۷۱	۱/۰۷	۲/۹۴	نقش ورزش در گرایش به اعتقادات دینی
۰/۶۱	۰/۳۹	۰/۹۲	۲/۳۴	نقش ورزش در کاهش ناهنجاری‌های رفتاری
۰/۶۴	۰/۳۶	۰/۹۴	۲/۳۴	نقش ورزش در رشد اخلاقیات
۰/۲۹	۰/۷۱	۰/۸۷	۱/۹۴	نقش ورزش در پرورش تن و روان
۰/۳۵	۰/۶۵	۱/۰۳	۲/۵۳	نقش ورزش در میزان اوقات فراغت
۰/۳۶	۰/۶۴	۰/۹۹	۲/۵۴	نقش ورزش در صنعت و اقتصاد
۰/۶۴	۰/۳۶	۱	۲/۳۳	نقش ورزش در ارتباطات بین‌المللی
۰/۶۹	۰/۳۱	۰/۹۸	۲/۲۰	نقش ورزش در شناخت و درک ملل مختلف از یکدیگر
۰/۶۳	۰/۳۷	۰/۹۲	۲/۱۷	نقش ورزش در روابط فرهنگی و اجتماعی ملل
۰/۵۵	۰/۴۵	۱/۰۱	۲/۲۵	نقش ورزش در ایجاد انسجام و یکپارچگی جهانی

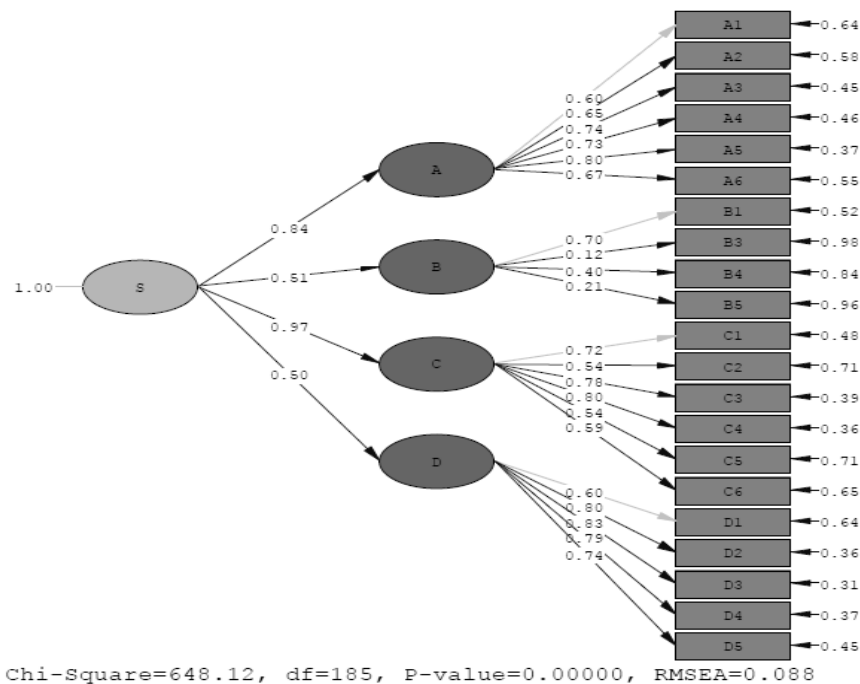
سؤال دوم: کدام یک از عوامل جامعه‌پذیری، شیوه زندگی، رفتار ارزشی و نگرش جهانی‌شدن، با قوت بیشتری فرهنگ‌پذیری ورزش را تبیین می‌کند؟ برای بررسی این سؤال می‌توان هم از آزمون رتبه‌بندی فریدمن و هم از تحلیل عاملی مرتبه دوم استفاده کرد. تحلیل عامل مرتبه دوم از درصد واریانس تبیین شده و آزمون فریدمن بر اساس میانگین عامل‌ها رتبه‌بندی می‌کند. بنابراین تحلیل عامل مرتبه دوم روشی قوی تر می‌باشد و در این تحقیق نیز از تحلیل عامل مرتبه دوم برای رتبه‌بندی تأثیر عامل‌ها استفاده شده است.

تحلیل عاملی مرتبه دوم

نتایج تحلیل عامل مرتبه دوم برای بررسی رتبه‌بندی عوامل فرهنگ‌پذیری ورزش در جدول ۳ و شکل ۲ آمده است.

جدول ۳: اولویت بندی مؤلفه‌های فرهنگ‌پذیری ورزش

درصد واریانس تبیین شده	مؤلفه‌های فرهنگ‌پذیری ورزش	ترتیب اولویت
۰/۹۷	رفتار ارزشی	۱
۰/۸۴	جامعه‌پذیری	۲
۰/۵۱	شیوه زندگی	۳
۰/۵۰	جهانی‌شدن	۴

شکل ۲: نتایج تحلیل عاملی مرتبه دوم و سازه فرهنگ‌پذیری ورزش با مؤلفه‌ها و سؤالات

درصد واریانس‌های تبیین شده بیانگر آن است که عامل رفتار ارزشی با واریانس ۰/۹۷ درصد فرهنگ‌پذیری ورزش را تبیین می‌کند و بعد از آن عوامل جامعه‌پذیری، شیوه زندگی و جهانی‌شدن به ترتیب با ۰/۸۴، ۰/۵۱ و ۰/۵۰ درصد واریانس، زیر مقیاس‌هایی بودند که از بین عوامل فرهنگ‌پذیری بیشترین تأثیر متقابل را با ورزش و توسعه و گسترش آن داشتند و در رتبه‌های بعدی، فرهنگ‌پذیری ورزش را تبیین می‌کردند.

برای بررسی فرضیه تحقیق از آزمون تی مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است. نتایج جدول بیانگر آن است که در مورد تفاوت عوامل فرهنگ‌پذیری ورزشی در بین دو جنس، تنها در عامل شیوه زندگی تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0.05$). به طوری که میزان این عامل در فرهنگ‌پذیری ورزشی مردان بیشتر از زنان می‌باشد.

جدول ۴: نتایج آزمون تی مستقل برای تعیین تأثیر جنسیت در فرهنگ‌پذیری ورزشی

sig	df	t	SD	M	تعداد	متغیر	
۰/۵۳	۳۲۴	-۰/۶۲	۰/۶۵	۲/۱۵	۱۷۲	مرد	جامعه‌پذیری
			۰/۷۱	۲/۲۰	۱۵۴	زن	
۰/۰۰۹		**۲/۶۳	۰/۵۶	۲/۶۷	۱۷۲	مرد	شیوه زندگی
				۲/۵۰	۱۵۴	زن	
۰/۳۳	۳۲۴	-۰/۹۶	۰/۶۶	۲/۳۲	۱۷۲	مرد	رفتار ارزشی
			۰/۷۱	۲/۳۹	۱۵۴	زن	
۰/۹۵		-۰/۰۶	۰/۷۸	۲/۲۹	۱۷۲	مرد	جهانی‌شدن
				۲/۳۰	۱۵۴	زن	

بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر فرهنگ‌پذیری ورزشی به مرحله اجرا گذاشته شد تا با شناخت دقیق آن‌ها بستر مناسب برای برنامه‌ریزی‌های آتی را فراهم سازد. طبق نتایج تحقیق، بیشترین واریانس عامل ورزش و جامعه‌پذیری را آیتم نقش ورزش در توسعه روحیه تعاون و همکاری با درصد واریانس ۰/۶۴، بیشترین واریانس عامل ورزش و شیوه‌های زندگی را آیتم میزان تحرک و فعالیت بدنی روزانه با درصد واریانس ۰/۵۷، بیشترین واریانس عامل ورزش و رفتارهای ارزشی را آیتم نقش ورزش در رشد اخلاقیات با درصد واریانس ۰/۶۴ و بیشترین واریانس عامل ورزش و جهانی‌شدن را آیتم نقش ورزش در شناخت و درک ملل مختلف از یکدیگر با درصد واریانس ۰/۶۹ تبیین می‌کرد. آزمون فرضیه‌های تحقیق در مورد تفاوت عوامل فرهنگ‌پذیری ورزشی در بین دانشجویان دختر و پسر تحصیلات تکمیلی نشان داد که تنها در عامل شیوه‌های زندگی تفاوت معناداری وجود دارد. ($P < 0.05$) به طوری که میزان تأثیرگذاری این عامل در فرهنگ‌پذیری ورزشی مردان بیشتر از زنان می‌باشد. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که از نظر آزمودنی‌ها، حضور و فعالیت در ورزش، سبب مرور و تمرین ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی شده و این امر، تقویت همبستگی اجتماعی را فراهم می‌آورد. تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که:

۱. پنج عامل اصلی از مؤلفه‌های جامعه‌پذیری ارزش بیشتر از یک دارند و در مجموع ۵۷/۲۳ درصد از واریانس نمره‌های مقیاس را تبیین می‌کنند. با توجه به مؤلفه‌های آیتم جامعه‌پذیری، فعالیت‌های ورزشی در انسجام روابط خانوادگی، بهبود روابط اعضای خانواده، ایجاد روحیه جمعی، حضور فعال در اجتماع، توسعه روحیه تعاون و همکاری و ایجاد روحیه قانون‌پذیری نقش بسزایی دارند. از نظر نیکسون و فرای^۱ (۱۹۹۶)، حاصل فرهنگ‌پذیری ورزش از طریق یادگیری و شکل‌گیری باورها، نگرش‌ها، بهبود مهارت‌ها و تقویت ارتباطات اجتماعی انجام می‌پذیرد؛ این آموخته‌ها به زمینه‌های دیگر زندگی افراد ورزشکار قابل انتقال است و موجب می‌شود که در زمینه‌های دیگر حیات خود نیز در فعالیت‌های گروهی و جمعی به صورت موفقیت‌آمیزی عمل کنند.

۲. چهار عامل اصلی از مؤلفه‌های شیوه زندگی ارزش بیشتر از یک دارند و در مجموع ۵۷/۵۲ درصد از واریانس نمره‌های مقیاس را تبیین می‌کنند. با توجه به مؤلفه‌های مربوط به شیوه زندگی؛ تحرک و فعالیت بدنی، استفاده از وسیله نقلیه، گردش و مسافرت و خوردن، استراحت و خوابیدن از شیوه‌های زندگی معمول در افراد جامعه به‌شمار می‌روند. چانی^۲ (۱۹۶۶) سبک زندگی را الگوهایی از کنش و بخشی از زندگی اجتماعی روزمره جامعه مدرن دانست که تمیز دهنده افراد جامعه است. همچنین نیکسون و همکاران^۳ (۱۹۹۶) در بررسی شیوه‌های زندگی مردم از دیدگاه جامعه‌شناسی دریافتند که جامعه‌پذیری از طریق ورزش به افراد یاد می‌دهد که چگونه می‌توان با اقتدار با بزرگسالان خارج از محدوده خانواده ارتباط برقرار کرد.

۳. سه عامل اصلی از مؤلفه‌های ارزش‌های اجتماعی ارزش بیشتر از یک دارند و در مجموع ۵۳/۰۱ درصد از واریانس نمره‌های مقیاس را تبیین می‌کنند. با توجه به مؤلفه‌های آیتم ارزش‌های اجتماعی؛ انجام فعالیت‌های ورزشی در توسعه رفتارهای خوب، گرایش به اعتقادات دینی، کاهش ناهنجاری‌های رفتاری، رشد اخلاقیات و پرورش تن و روان نقش دارند. پل ادوارد^۴ (۱۹۹۸) بیان می‌دارد که ارزش‌ها همان بارهای معنایی خاصی هستند که انسان به برخی از اعمال و پاره‌ای از حالت‌ها و بعضی پدیده‌ها نسبت می‌دهد و برای آن‌ها در زندگی جایگاه و اهمیت ویژه‌ای قائل است.

۴. چهار عامل اصلی از مؤلفه‌های جهانی‌شدن ارزش بیشتر از یک دارند و در مجموع ۶۲/۶۳ درصد از واریانس نمره‌های مقیاس را تبیین می‌کنند. داشتن نگرش جهانی و بین‌المللی در ورزش می‌تواند تا حد زیادی بر صنعت و اقتصاد، گسترش ارتباطات بین‌المللی، شناخت و درک ملل مختلف از یکدیگر، توسعه روابط فرهنگی و اجتماعی و ایجاد انسجام و یکپارچگی

1. Nixon & Fray
2. Chany
3. Nixon et al
4. Paul Edward

جهانی نقش داشته باشد. رابرتسون^۱ (۱۹۹۹) جهانی شدن را مفهومی می‌داند که ناظر بر فشرده شدن جهان و تشدید آگاهی جهانی است و فرآیندی است که وابستگی متقابل جهانی و آگاهی از جهان به‌عنوان یک کلیت یکپارچه در قرن بیست و یکم را در پی داشته است.

صداقت زادگان (۱۳۷۷) با بررسی عوامل مؤثر بر فرهنگ‌پذیری و پایگاه اجتماعی - اقتصادی مردم تهران، چنین بیان کرد که عضویت افراد در گروه‌های داوطلب غیرخویشاوند، به‌ویژه ورزشی، سبب مرور و تمرین گروهی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی می‌شود و با تقویت همبستگی و انسجام اجتماعی، زمینه امنیت و آرامش را فراهم می‌آورد. فرهنگ ورزش امروزه در بین جوامع مختلف رونق و گسترش بسزایی پیدا نموده و موجب بروز تحولات شگرفی در زندگی انبای بشر شده است. هر کدام از کشورها با به کارگیری برنامه‌های مختلف توانسته‌اند فرهنگ ورزش را در بین اقشار جامعه توسعه دهند. رتینگان و همکاران^۲ (۲۰۱۰) دریافتند که در کشورهای اروپایی از ۱۴۰ میلیون نفر جمعیت اروپا بیش از ۱۲۰ میلیون نفر به‌طور مستمر و مرتب به فعالیت‌های ورزشی می‌پردازند و اوقات آزاد و فراغت خود را با پرداختن به انواع فعالیت‌های ورزشی و جسمانی سپری می‌کنند و هدف آنان تندرستی، نشاط و بهبود روابط اجتماعی است. نتایج به‌دست آمده در این تحقیق با نتایج تحقیقات انجام شده و مشابه در این زمینه، که در متن مقاله به آن‌ها اشاره شد، همخوانی دارد.

پیشنهادات کاربردی تحقیق

با توجه به نتایج به‌دست آمده از تحقیق، برای بهبود وضع موجود و رسیدن به وضع مطلوب و به‌منظور نهادینه کردن فرهنگ ورزش در میان اقشار مختلف جامعه، پیشنهادهای زیر جهت فرهنگ سازی هر چه بهتر در امر گرایش مردم جامعه به فعالیت‌های ورزشی ارائه می‌شوند:

۱. پیشنهاد می‌شود با ترویج عادات و اعمال و رفتار پسندیده در بین ورزشکاران و انعکاس این رفتار به دیگر اقشار اجتماعی، زمینه توسعه رفتارهای خوب مانند سلامت جسمی و روانی، عزت نفس، تعاون و همکاری و تبعیت از قوانین و مقررات در جامعه بیشتر مساعد شود.
۲. پیشنهاد می‌شود با حمایت از تشکل‌های مردمی و ترویج فرهنگ داوطلبی در ورزش، زمینه مشارکت نهادهای دولتی و خصوصی در توسعه فرهنگ ورزش فراهم آید.
۳. پیشنهاد می‌شود با افزایش ظرفیت امکانات و منابع موجود و تأمین سرانه و توزیع عادلانه فضاها و امکانات ورزشی کشور، دسترسی آسان مردم به انجام فعالیت‌های ورزشی توسعه یابد.
۴. پیشنهاد می‌شود با نهادینه کردن فرهنگ نیاز به ورزش در زندگی روزمره و عادت به هزینه کردن برای ورزش، فرهنگ تحرک و سلامتی در جامعه ترویج و تقویت گردد.

سپاسگزاری

تحقیق حاضر علاوه بر راهنمایی‌های ارزشمند اساتید بزرگوارم آقایان دکتر سید محمد کاشف و دکتر سید مهدی آقاپور، مرهون تلاش‌های بی‌وقفه آقای دکتر مالک احمدی و آقای محمدمین صیادی می‌باشد که بدین وسیله از زحمات بی‌دریغ ایشان، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم.

5. Robertson

1. Retingan et al

منابع

- انورالخولی، امین الشیخ (۱۳۸۱). *جامعه‌شناسی ورزشی*. ترجمه حمیدرضا شیخی، چاپ اول، تهران، انتشارات سمت. ص: ۱۴
- آقاپور، سیدمهدی (۱۳۹۰). *بخشی در ورزش، فرهنگ و اخلاق در ایران*. وبلاگ فرهنگ و اندیشه، <http://dr-aghapour.mihanblog.com/post/53>
- پارسامهر، مهربان (۱۳۸۸). *جامعه‌شناسی ورزش*. چاپ اول، یزد: انتشارات دانشگاه یزد.
- پژوهنده، محمدحسین (۱۳۷۴). *بازشناسی فرهنگ؛ مفهوم فرهنگ از دیدگاه متفکران*. فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، شماره ۲، پاییز ۷۴: ۶۵-۹۴.
- خاویز، گرانت (۱۳۹۲). *مقدمه‌ای بر ورزش، فرهنگ و جامعه*. ترجمه سیدمحمد رضوی و محسن بلوریان، چاپ اول: آمل، نشر شمال پایدار.
- خلجی، حسن؛ بهرام، عباس و آقاپور، سیدمهدی (۱۳۹۲). *اصول و مبانی تربیت بدنی و علوم ورزشی*. چاپ ششم، تهران: انتشارات سمت.
- روح‌الامینی، محمود (۱۳۹۰). *زمینه فرهنگ‌شناسی*. چاپ دهم، تهران: انتشارات عطار.
- شیرزایی، پروش (۱۳۸۶). *جایگاه فرهنگ و ورزش*. نشریه مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، شماره ۶ و ۵، پاییز و زمستان ۸۶: ۸۷-۹۸.
- صباغ لنگرودی، مهدی و دورودیان، احمد (۱۳۸۹). *جامعه‌شناسی ورزش*. چاپ اول، اصفهان: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
- صداقت‌زادگان، شهناز (۱۳۸۴). *جامعه‌پذیری از طریق ورزش*. فصلنامه علمی پژوهشی المپیک، سال سیزدهم، شماره ۴ (پیاپی ۳۲)، زمستان ۸۴: ۶۱-۷۱.
- صدیق سروسستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۰). *هم‌پژوهی و هم‌نویسی در ایران*. تهران، انتشارات دانشکده علوم اجتماعی، شماره ۱۸
- عباسی بختیاری، رضا (۱۳۹۰). *بررسی اثرات متقابل ورزش و فرهنگ*. همایش ملی صنایع فرهنگی و نقش آن در توسعه پایدار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، ۱۸ و ۱۷ اسفند ۹۰: ۳.
- قاسمی، حمید و کشکر، سارا (۱۳۹۱). *مبانی اجتماعی فرهنگی ورزش*. چاپ اول، تهران: انتشارات نشر ورزش.
- قاسمی، وحید؛ ذوالاکتاف، وحید و نورعلی وند، علی (۱۳۸۸). *جامعه‌شناسی ورزش (وندالیسم و اوباشگری در ورزش فوتبال)*. چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- قدیمی، بهرام (۱۳۹۳). *اصول و مکاتب جامعه‌شناسی ورزش*. چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- کاشف، سیدمحمد (۱۳۹۰). *عوامل مؤثر بر فرهنگ‌پذیری ورزش از دیدگاه اساتید، کارکنان و دانشجویان دانشگاه ارومیه* طرح تحقیقاتی دانشگاه ارومیه.
- کوئن، بروس (۱۳۹۱). *مبانی جامعه‌شناسی*. ترجمه و اقتباس غلام‌عباس توسلی و رضا فاضل، چاپ بیست و پنجم، تهران: انتشارات سمت.
- کاشف، سیدمحمد (۱۳۹۰). *مدیریت اوقات فراغت و تفریحات سالم*. چاپ اول، تهران: انتشارات مبتکران.
- محرم زاده، مهرداد (۱۳۸۹). *مبانی روانی اجتماعی در تربیت بدنی*. چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- مظاهری، محمد مهدی (۱۳۸۵). *فرهنگ و ورزش*. اولین کنگره بین‌المللی رویکردهای نوین تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، اول و دوم اسفند ۸۵.
- نادریان جهرمی، مسعود (۱۳۹۰). *اخلاق در ورزش*. چاپ اول. تهران: انتشارات نسیم.
- Bailey C. Ian (1991). "Sport and exchange theory, sociology of sport" perspective leisure press, P: 33
- Nixon I, Howard L. James H, Frey (1996). "A sociology of sport USA". Wadsworth, PP: 301-302
- Rattigan, P., Blair, P., Hickson, C (2010), "International approaches to physical education and sport": A comparison. PP: 258-269

- T.Allen J , et al(2010). "Sport as a vehicle for socialization and maintenance of cultural identity: international students attending american universities", Sport Management Review,13. PP:421-434.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

فرج زاده، شهرروز؛ کاشف، سیدمحمد و آقاپور، سیدمهدی. (۱۳۹۴). « شناسایی و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر فرهنگ‌پذیری ورزش از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارومیه»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۵ (۹)، ۱۱-۲۲.

